

TEXTOS A COMENTAR

Departament de Valencià
IES La Garrigosa
Curs 2010-2011

«CARPE DIEM»

Joan Fuster

Sempre que he contemplat l'espectacle dels qui s'escandalitzen davant l'«hedonisme¹» vigent, he tendit a interpretar-lo com una pura enveja. De fet, l'«hedonisme» en qüestió tampoc no és gran cosa: la gent procura divertir-se tant com pot, i prou. I pot poc.

Fa anys que demane als professionals de l'estadística que, per exemple, intenten quantificar la renda sexual per càpita, però aquests senyors s'estimen més —perquè és més fàcil— proporcionar-nos xifres de preus i de jornals, de naixements i de defuncions, de míssils i de pollastres de granja consumits.

Tot ajuda a «comprendre el món», com deia el meu amic Joan Reglà². Però rarament prestem atenció a les «necessitats» bàsiques. La mateixa alimentació, reduïda a números, és una estafa sociològica. Entre patir gana, menjar modestament, practicar dietes higièniques i lliurar-se a l'alta gastronomia, hi ha diferències notòries, que ni les enquestes ni les dades ministerials aclareixen.

Quant a la qüestió del llit... I la taula i el llit són —amb la implícita evidència dels cèntims— dos factors «socials» decisius. Fins ara, que jo sàpiga, la taula i el llit han estat estudiats des d'un punt de vista demogràfic o a partir de consideracions inspirades en la compravenda.

El «plaer» en resta descartat: en la seua qualitat, en la seua freqüència. *Per càpita*, la «renda» que imaginem els economistes i els sociòlegs, més que informar-nos, ens desinforma. Allò que Fernand Braudel³ anomenava «les structures du quotidien» són tan subtils!

El Món. 5-II-82

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

- 1. De quina classe són els connectors de les línies 2, 5, 9 i 14?*
- 2. Identifica quatre paraules amb les quals l'emissor modalitza la informació.*
- 3. Explica els que de les línies 1, 5, 12 i 19. En el cas que n'hi haja que siguen pronoms relatius, assenyalan l'antecedent.*
- 4. Busca sinònims per a les paraules vigent, proporcionar, estafa i compravenda.*

¹ Doctrina que identifica el bé amb el plaer.

² Catedràtic d'Història Moderna a la Universitat de València des de 1958 al 1971, va escriure, entre molts altres, un llibre que es deia *Comprendre el món*.

³ Historiador francès (1902-1985). Director (1946) de la revista «*Annales, Sociétés, Economies, Civilisations*» i membre (1983) de l'*Académie Française*. Autor de *Civilisations matérielle et capitalisme (XV-XVIII siècles)* (1967).

OBRIR UNA CARTA

Emilio Garrido

La desforestació mental avança i ja queda poc de lloc en el planeta per a nosaltres. Qui som nosaltres, quants, aquest és el problema. Aquell matí de tardor el senyor S va pujar a l'autobús com tots els dies. Va trobar un seient buit al costat d'un jove executiu i es va asseure. Va obrir el seu portafolis negre i en va traure un sobre. Es va assegurar que ningú —aparentment— s'hi fixava i va obrir el sobre. Temorós de ser descobert, com si entrara a robar els diners a una església, va començar a llegir la carta. Havia de ser una missiva especial perquè de sobte, aquell senyor S, que s'atrevia a llegir una carta en l'autobús, va començar a plorar.

És vosté un indecent, li va dir el jove executiu que tenia al costat, no li fa vergonya? Així el món no avançarà mai al ritme dels nostres desitjos. Deixen pas a les noves generacions. Què fa a aquestes altures del mil·lenni rebent correu escrit a mà?

El senyor S va eixugar com va poder les llàgrimes i va balbucejar alguna resposta inconnexa: És una amiga, és el passat, que torna. Ni passat, ni històries, va dir l'executiu, tinga la meua targeta, visite'm i li proporcionaré una adreça electrònica.

El comerç que regentava l'executiu en el centre de la ciutat oferia ordinadors d'última generació, consumibles i disseny de pàgines. El senyor S mai s'havia sentit temptat per aquells artefactes ni entenia aquell llenguatge ple de neologismes. No sap el que és un *pèntium*, un *programari* ni un *e-mail*? Però com pot viure en semblant ignorància?

Escolte'm bé, es va atrevir a dir l'home, potser no visc al dia, però no sóc un ignorant. Quan vosté puga enviar aquest pètal de violeta a una altra persona a través dels seus correus informàtics, em tindrà com a client. Mentrestant, limite's a mirar-lo, a observar les seues vores músties, les seues venes dispars, la seua digna decadència, el que té de resum i de compromís ... limite's a observar de lluny aquest prodigi del silenci i de l'amor. Bon dia.

El senyor S va eixir de la botiga amb una espècie d'orgull ratificat. L'executiu va fer un gest de menyspreu, es va introduir en el magatzem i es va disposar a esnifar una trinxera de pols blanca. El món va augmentar una quarta la seua velocitat.

Levante, 29-IX-2004

1. Escribe un sinònim dels mots següents extrets del text: a) *dispars* (l.22) b) *prodigi* (l. 23), c) *ratificat* (l.24)
2. Comenta la modalitat de les oracions següents "Què fa a aquestes altures del mil·lenni rebent correu escrit a mà?" (l. 11); " No sap el que és un *pèntium*, un *programari* ni un *e-mail*? Però com pot viure en semblant ignorància?" (l. 17-18).
3. Digues quin mecanisme de formació de nous mots ha originat els mots següents: a) *desforestació* (l. 1) b) *indecent* (l.9) c) *consumible* (l. 16) d) *artefactes* (l.17), e) *programari* (l. 18)
4. A quin element del text remeten, a quina categoria pertanyen i quina funció sintàctica realitzen els mots següents?
  - "que" (en " el jove executiu que tenia al costat..." l. 9)
  - "li" (li va dir el jove executiu ", l. 9)
  - "què" (en " Què fa a aquestes altures ", l.11)

HORTA ENGABIADA

Carme Miquel

A València hi ha de tot. Hi ha els carrers de l'Eixample amb bonics edificis modernistes rehabilitats o sense rehabilitar, acompanyats de tant en tant per encristallades i lletges finques que són com peixeres urbanes. També hi ha zones enjardinades, encara que insuficients, edificis faraònics i un important centre històric. Hi ha, a més, els antics poblats singulars i els barris nous d'asfalt i rajola. Però també hi ha més espais remarcables, com ara el que formen uns minúsculs trossos d'horta engabiats, entre solars i runes i torres en construcció. Són unes menudes parcel·les sembrades de cols o de cebes o d'allò que dona el temps, i que per aïllar-se i protegir-se dels voltants estan encerclades per unes tanques característiques formades en la seua major part per somiers vells, de diferents grandàries i consistència, enllaçats els uns amb els altres.

Des de fa anys, aquests retalls d'horta formen part del paisatge de València i dels pobles del voltant. A mesura que s'eixampla desordenadament la ciutat i es menja les terres, algú, no sé si els antics propietaris o altres llauradors circumstancials, aprofiten els rosegalls d'allò que en altres moments era verda exuberància i obtenen fins l'últim moment el fruit d'una collita, ara exigua.

De vegades, aquestes hortetes engabiades són tancades amb somiers, si no amb estaques de fustes ennegrides i fils d'aram punxosos. Aleshores semblen trinxeres urbanes d'una guerra absurda que acabarà quan les màquines iniciaran els treballs per tal de fer els fonaments d'una nova edificació de deu pisos.

Aquests trossos d'horta de la resistència són mostra i símbol de la voracitat especulativa i de la manca d'ordenació d'un territori on hauria de ser possible la coexistència pacífica i harmònica dels diferents paisatges que conformen una ciutat. El desenvolupament urbà hauria de ser planificat i executat amb criteris racionals, humanitzadors i estètics, on una horta lliure no engabiada tinguera el seu lloc i fóra compatible amb la resta dels diversos i variats elements paisatgístics que configuren unes activitats humanes i ciutadanes necessàriament plurals

Levante, 12-I-99

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

- 1. Digueu el valor dels 5 QUE del primer paràgraf del text.*
- 2. Assenyala, classifica i explica els connectors del primer paràgraf.*
- 3. Explica 5 recursos modalitzadors del text.*
- 4. Assenyala i explica els mecanismes anafòrics que serveixen per relacionar les diferents parts/paràgrafs del text.*

ABLACIÓ I ... RESPECTE?

Carme Miquel

Una periodista ha fet un reportatge televisiu —cru, CAR no podia ser d'una altra manera— sobre la pràctica de l'amputació del clítoris a les xiquetes en uns llocs d'Àsia i d'Àfrica, no sé exactament on. Jo no l'he vist, el reportatge, PERÒ vaig presenciar els comentaris irats i dolguts sobre el mateix QUE feien unes dones, també africanes. El seu argument era que aqueix fet, el de l'ablació, és un fet d'unes cultures diferents QUE condemnem des del nostre prisma cultural occidental PERQUÈ no som capaços de respectar allò QUE no respon als nostres cànons.

He de dir que aqueixes manifestacions em produïren molta perplexitat i desassossec. No puc entendre QUE aqueixa pràctica, QUE a mi em sembla la més terrible de les crueltats, haja de ser silenciada, ni molt menys acceptada, a favor del respecte a qualsevol grup cultural.

Jo estic d'acord que les relacions humanes, les explicacions filosòfiques i la visió del món de cada grup han de ser respectades i que les intervencions procedents de la nostra cultura occidental han sigut anihiladores i, en el millor dels casos, paternalistes. Entenc que cada grup ètnic o sociocultural ha d'evolucionar cap a un major progrés des de la seua òptica i maneres de fer. PERÒ hi ha uns elements vitals que són universals i QUE han de pertànyer a totes les cultures, com són el dret a la vida, a la salut i a la integritat física. L'ablació del clítoris és una agressió a unes criatures que no poden opinar ni decidir. És dolorosa i cruel. Es realitza sense mesures higièniques, i és uns dels elements que ha contribuït a la transmissió de la sida en països africans. I és un mitjà de sotmetiment de les dones, amb la humiliació i l'intent d'eliminació del plaer.

De vegades pot ser difícil trobar quina és la ratlla que no s'ha de passar si vols respectar les persones i els grups. PERÒ en aquest cas està ben clara i no podem ni hem de restar en silenci.

Levante. 10-III-98

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

- 1. Explica 5 casos diferents de modalització del text (exemple, recurs i significat), sense esmentar cap díctic personal.*
- 2. Explica tots els casos de dítctics de primera persona dels dos primers paràgrafs (exemple, recurs i significat). Per explicar-los pot realitzar-hi agrupacions.*
- 3. Digues els valors dels 6 “que” en majúscula al text i digues el tipus d'oració que introdueixen. Recorda que en cas de ser relatius has d'assenyalar-ne l'antecedent.*
- 4. Digues el tipus d'oracions que introdueixen les 5 conjuncions subratllades al text i substitueix-les per unes altres equivalents, tot tenint present que no pots intercanviar-les, ni repetir-les.*

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de juny de 1999

DE LLENGÜES I ESTATS.

Miquel Siguan

Dir que la llengua és l'expressió més clara d'una identitat nacional, d'una col·lectivitat, equival a dir que els límits geogràfics de la comunitat nacional coincideixen o haurien de coincidir amb els d'ús de la llengua i, per tant, que les fronteres polítiques s'haurien d'ajustar a les fronteres lingüístiques. Però això té una dificultat de principi: mentre que les fronteres polítiques que separen els Estats o les regions administratives són línies contínues perfectament dibuixades que separen amb precisió els habitants d'una banda de la frontera dels habitants de l'altra, els mapes lingüístics presenten gradacions més o menys continuades i situacions intermèdies en les quals es barregen les llengües i fins i tot abunden els illots de parlants d'una llengua en territori de l'altra a una banda i l'altra de la frontera lingüística.

Sense exagerar gens, es pot afirmar que la majoria de les fronteres que separen els Estats del continent europeu no es corresponen amb fronteres lingüístiques definides, sinó que constitueixen talls arbitraris en situacions complexes.

A la frontera entre França i Espanya no es donen interpretacions mútues del francès i del castellà, però en canvi en el seu extrem occidental, el basc s'estén pels dos marges de la frontera i a l'extrem oriental passa el mateix amb el català. A l'est de l'hexàgon, la frontera, que ha variat ben sovint al llarg dels segles, travessa la zona de dialectes germànics. Fins i tot, a la frontera francesa amb Bèlgica, prop de l'Atlàntic, trobem una penetració del flamenc. La separació de les dues llengües de Bèlgica és, en molt punts, insegura i Brussel·les és oficialment bilingüe. Fins i tot l'alemany penetra dins les fronteres belgues. [...]

Un segle de reivindicacions nacionals i lingüístiques ha produït rectificacions en el mapa d'Europa i ha permès satisfer moltes aspiracions, però el panorama resultant dista de ser perfecte i produeix a més la impressió, o millor la seguretat, que qualsevol alternativa seria també imperfecta. Cal, doncs, arribar a la conclusió que fins i tot acceptant que la llengua és un element característic de la comunitat nacional no és possible deduir de la distribució geogràfica de les llengües les fronteres polítiques entre els Estats nacionals, i que sempre caldrà admetre una certa coexistència de llengües en un mateix territori. I que caldrà arbitrar fórmules polítiques per permetre aquesta coexistència.

De fet, la majoria dels Estats europeus actuals inclouen en els seus límits diferències lingüístiques importants.

Miquel Siguan, *L'Europa de les llengües*. Edicions 62

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

1. Quins recursos d'impersonalització emprà l'autor del text i amb quina finalitat? Aporta'n exemples.
2. Destria, de les oracions de relatiu assenyalades al text, quines són explicatives i quines són especificatives. Raona la teua resposta.
3. Extrau quatre connectors del primer paràgraf. Digues de quin tipus són i quina funció a compleixen.
4. Localitza i explica alguns dels procediments que s'empren al text per a condensar la informació.
5. Digues els valors dels "que" del quart paràgraf.

CONDONS A LES AULES

EL RUNRÚN

Quim Monzó

A propòsit de la crònica sobre les màquines de condons que vaig publicar en la secció de Societat fa dues setmanes, m'escriu Jane Håkansson, directora de RFSU a Espanya, per explicar-me per què, en efecte, aquestes màquines acostumen a tenir una vida accidentada.

Per començar, cal explicar que RFSU són les sigles sueques d'una organització sense ànim de lucre dedicada a l'educació sexual, que es finança amb la venda de condons de qualitat, entre ells, el Black Jack dels viatges a Estocolm de la meua joventut. RFSU no fabrica condons, sinó que els encarrega a aquells fabricants que s'ajusten a les seves normes de seguretat. Cal pensar que, a Suècia, el primer programa d'educació sexual es va dur a terme en 1922, quan a Catalunya teníem com a capità general el Primo de Rivera que a l'any següent instauraria la seva dictadura. Les comparacions són odioses, per bé que el tòpic pesi. RFSU es va fundar en 1933 i, en aquests darrers temps, s'ha obert a altres països. Va arribar a Espanya en 1993.

L'organització RFSU sap del que parla perquè porta quasi setanta anys dedicada als condons.

És a dir, que no només són partidaris dels preservatius, sinó que saben del que parlen, perquè porten quasi setanta anys bregant amb l'assumpte. En la seva carta, Jane Håkansson explica que han estudiat a fons la qüestió de les màquines expenedores i que han arribat a la conclusió que no són bon punt de venda. Perquè "són molt cares" i perquè "s'hi produeixen moltes destrosses. Cal un equip tècnic que les reperi constantment. Sobretot si la màquina és en un lavabo". (O al carrer. Els de la farmàcia de davant de casa meua, farts de comprovar com, de nit, el fonamentalista del barri destrossava a garrotades la que tenien al costat de la porta, han acabat per treure-la.) Prossegueix la senyora Håkansson: "Si la màquina es troba en un lloc ben visible i a la vista i vigilància del treballadors (del bar, per exemple), llavors quasi no hi ha desperfectes, però ocorre que qui va a comprar el preservatiu roman a la vista de tothom i això inhibeix molts consumidors". Davant totes aquestes evidències, han optat per fabricar "un estoig amb tres preservatius que tenen el mateix format d'un paquet de tabac, i el distribuïm als bars i les discoteques que tenen aquestes màquines. Estan sempre en llocs segurs i visibles". La venda esdevé anònima, ja que ningú no sap si compres tabacs o condons.

En aquests moments de debat propiciat per la Generalitat, les explicacions de Jane Håkansson ens adverteixen de les dificultats amb què es trobaran els centres d'ensenyament que decideixin instal·lar-hi una màquina específica de condons. I aclareixen també per què, a l'única màquina instal·lada fins avui a Catalunya –la del Liceu Francés–, l'èxit entre els alumnes ha estat tan discret que molts d'ells no saben si es troba en funcionament o no, ni on. Resulta evident que a ningú no se li ocorrerà instal·lar màquines de tabac als instituts per a, així, vendre-hi condons dissimuladament. Però –dic jo– per què no col·locar-los a les màquines de "vending", aquestes que expenen refrescos, bosses de cacauets o xiclets? D'aquestes, ja n'hi ha a molts centres educatius i, als que no, seria fàcil instal·lar-les. Es troben tan a la vista que difícilment poden ser objecte de salvatjades, i són tan discretes que, després d'introduir les monedes, ningú no sap si el que reculls de la safata és una xocolatina o un paquet de condons.

La Vanguardia, 25-III-2001

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

- 1. Explica els valors de les cometes al text.*
- 2. Explica el valor dels incisos entre guionets del text.*
- 3. Explica el principal recurs de cohesió lèxica del text.*
- 4. En quin dialecte geogràfic es situa aquest text? Justifica-ho.*

PATÈTIC

Quim Monzó

Ara, tot és patètic. Per poc malament que et quedin uns pantalons, de seguida hi ha algú que diu: «Et queden patètics.» Si un sopar va ser mínimament avorrit te l'expliquen dient: «Va ser un sopar patètic.» Fa cosa d'un mes, per explicar que és mentida que Miquel Roca no volgués ser alcalde, no sé qui va dir: «Roca ha intentat ser alcalde. Es patètic que ara ho negui.» El comentarista esportiu explica que el partit de futbol ha acabat amb «un resultat patètic.» Fins, en el discurs d'investidura com a doctor honoris causa, Francisco Ayala va dir que el nacionalisme de la generació del 98 «va ser patètic».

De debò totes aquestes coses mereixen el qualificatiu de «patètic»? Ja no hi ha coses ni situacions penoses, ridícules, avorrides, lamentables, fatals, tristes, risibles, grotesques, carrinclones, deplorables, llastimoses o desoladores. Ara, a totes aquestes coses o situacions se'ls encoloma el qualificatiu de «patètiques» i avall que fa baixada. Adéu, matisos. De tan mal utilitzat, l'adjectiu ha acabat perdent el sentit original i convertint-se en un clixé del qual cal fugir. Els pantalons a què es referia qui els qualificava de patètics eren realment patètics o mes aviat mal fets, malgirbats o ridículs? El sopar va ser realment patètic o avorrit i prou? Que Roca i els seus neguin que aspiraven a l'alcaldia es patètic o simplement mentida? I el resultat del partit va ser realment patètic o el que va passar es que hi va haver molta diferència de gols?

L'ús abusiu de «patètic» va començar fa cosa de cinc o sis anys. Influenciats per les males traduccions de l'anglès, molts guionistes de televisió van descobrir l'adjectiu just aleshores i el van trobar brillant: «patètic» es una paraula sonora, té força, i convenientment utilitzada afegia una pinzellada d'exageració que feia més impactant el text que escrivien. De la televisió es va escampar a la premsa i, com passa sovint, han acabat fent-lo servir per tot i, doncs, matant-lo. Ara, no hi ha dia que no el sentis tres o quatre cops. Fins al punt que qualsevol periodista o guionista amb un mínim bon gust ha de repassar un parell de vegades allò que ha escrit per veure si per inèrcia hi ha deixat caure cap «patètic», i aleshores treure'l.

En aquest llenguatge reduccionista que corre, «patètic» s'ha convertit en l'oposat a «genial». Des de fa encara mes anys, tot allò que es mínimament acceptable és «genial». Si no són «patètics», els pantalons són «genials». Si no és «patètic», el sopar és «genial». I el resultat del partit de futbol, també: un resultat «genial». Al món ja no hi ha coses bones o dolentes. Ara tot és o bé «genial» o bé «patètic». I entre tots dos qualificatius, el desert. Patètic, francament.

Del tot indefens davant dels hostils imperis alienígenes. Ed. Quaderns Crema. 1998

Trieu i responeu dues de les quatre qüestions següents (3 punts):

- 1. Explica els diferents usos de les cometes al text.*
- 2. Quin és el principal recurs de cohesió lèxica utilitzat al text..*
- 3. Explica els díctics temporals que apareixen al text.*
- 4. Digues el sintagma al qual substitueixen els pronoms febles assenyalats al text amb majúscula i negreta, i la funció sintàctica que desenvolupen.*

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat
Convocatòria de juny de 2006

DE BUIT EN BUIT

Narcís-Jordi Aragó,

Amb l'experiència acumulada dels seus 97 anys, el doctor Broggi diu que el món va malament. Acaba de publicar el segon volum de les seves memòries i ha declarat: "No anem bé. Molta gent omple la buidor de la seva vida amb el consum, amb l'adquisició de béns per ostentació. El món no pot aguantar més".

5   Amb un llenguatge més tècnic, l'últim informe de Justícia i Pau diu exactament el mateix: "El consum creix d'una manera desbocada; així ho mostren tots els indicadors: creix el nombre de consumidors, creix el consum de matèries primeres, creix el consum de béns i serveis i creix el nivell de despesa per llar. El consum omple, en part, el buit que han deixat la religió, la família, la comunitat, les utopies". Els autors d'aquest informe coincideixen literalment
10   amb el mític cirurgià de les Brigades Internacionals: el consum creix per omplir un buit. El que passa és que el consumisme provoca un altre buit, que és el de la butxaca a final de mes i el de l'endeutament crònic al llarg de la vida, i encara genera un buit més profund, que és el que descriu la novel·lista Carme Riera a *La meitat de l'ànima*: "La substitució del sentit sacre pel consumisme forassenyat no sembla que hagi modificat gran cosa la condició humana; no li ha atorgat més llibertat.
15

Continuem sent criatures en dependència, no de Déu sinó dels déus producte del mercat, dels clergues que prediquen sense assossec ni treva que l'únic camí possible per a la salvació terrenal, la felicitat immediata, és la possessió d'uns determinats béns, anunciats quasi sempre a televisió".

20   Sentim, doncs, el buit de la nostra frustració, però aquesta no és res comparada amb la que pateixen les víctimes del nostre sistema: els 850 milions d'habitants del planeta que sofreixen fam o desnutrició. Per això, el doctor Broggi diu que mai no havíem anat tan malament com ara; fets com la revolta que aquests dies s'estén pels suburbis d'Europa són el fruit amarg de la injustícia que hem instaurat i engreixat.

El Punt, 14-XI-2005

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Identifica els connectors que apareixen al fragment següent i digues de quins tipus són:
"Sentim, doncs, el buit de la nostra frustració, per aquesta no és res comparada amb la que pateixen les víctimes del nostre sistema" (línies 18-19)
2. Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i delimita'n els constituents morfològics. Després, per a cada mot, tria un constituent dels que el formen i escriu un altre mot, mitjançant el mateix procés de formació, que continga el constituent que hages triat.
cirurgià (línia 9)
televisió (línia 17)
engreixat (línia 22)
3. Escriu un sinònim o explica el significat dels mots següents:
llar (línia 8)
forassenyat (línia 13)
clergues (línia 16)
4. Identifica els recursos tipogràfics que apareixen al text i digues quina funció realitzen en general i quina funció específica acompanyen al text.

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de setembre de 2006

LA INTEL-LIGENT NO ES CASA

Pilar Rahola

Si ho han fet les universitat d'Edimburg, Aberdeen, Bristol i Glasgow i ho ha publicat The Sunday Times, se li ha de donar crèdit. Aquestes són les conclusions de l'estudi fet durant 40 anys: com més avança el nivell intel·lectual de la dona, més baixa la seva possibilitat matrimonial, fins al punt que les més llestes tenen un 40% menys d'opcions. Paral·lelament, per cada augment de 16 punts de coeficient, els homes augmenten un 35% de possibilitats de casar-se. No només això, les dones brillants busquen homes de nivell, i els homes brillants "escullen companyes que s'assemblin a les mares" i perdin la xaveta pel seu èxit i la seva brillantina cerebral. És a dir, la dona accepta la competència intel·lectual en la convivència, i l'home no la suporta. Remata una altra anàlisi a l'*Australian Twins Registry* "Les intel·ligents odien perdre el temps, i per això no el perden amb els tontos". Amb la qual cosa, troben menys opcions.

Un simple estudi que em recorda aquella expressió explícita que va encapçalar el capítol d'un llibre meu: "El poder femení arruga el penis". L'ha arrugat durant dècades, fins al punt que la intel·ligència masculina era considerada un atractiu, i la femenina, una impertinència. ¿Inseguretat masculina? Sens dubte. No obstant això, i malgrat l'estudi, crec que cada dia hi ha més homes seduïts per l'èxit femení i la seva libido no només no s'espanta, sinó que s'engrandeix. Avui hi ha homes que estimen dones brillants. Són els més interessants: saben ser homes sense necessitat de competir com a mascles.

El Periòdic, 6-II-2005

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. ESCRIU UN SINÒNIM O DEFINEIX QUÈ VOLEN DIR LES PARAULES O EXPRESSIONS SEGÜENTS EXTRETES DEL TEXT
  - *Perdre la xaveta* (l. 7)
  - *Brillantina cerebral* (l. 7)
  - *Libido* (l. 15)
2. DIGUES QUIN PROCÉS DE FORMACIÓ DE MOTS HA ORIGINAT ELS MOTS SEGÜENTS I DELIMITA'N ELS CONSTITUENTS MORFOLÒGICS. DESPRÉS, PER A CADA MOT, TRIA UN CONSTITUENT DELS QUE EL FORMEN I ESCRIU UN ALTRE MOT, MITJANÇANT EL MATEIX PROCÉS DE FORMACIÓ, QUE CONTINGA EL CONSTITUENT QUE HAGES TRIAT.
  - *possibilitat* (línia 3)
  - *encapçalar* (línia 11)
  - *impertinència* (línia 13)
3. DIGUES QUIN TIPUS D'ORACIÓ ÉS LA QUE APAREIX SUBRATLLADA EN EL FRAGMENT SEGÜENT EXTRET DEL TEXT I SUBSTITUEIX-LA PER UN NOM, UN PRONOM, UN ADJECTIU, UN ADVERBI O UN SINTAGMA PREPOSICINAL
  - "...crec que cada dia hi ha més homes seduïts per l'èxit femení..." (l. 14-15)DIGUES QUIN TIPUS D'ORACIÓ ÉS LA QUE APAREIX SUBRATLLADA EN EL FRAGMENT SEGÜENT EXTRET DEL TEXT I SUBSTITUEIX EL NEXE QUE L'ENCAPÇALA PER UN ALTRE QUE TINGA EL MATEIX SIGNIFICAT:
  - "Si ho han fet les universitat d'Edimburg., Aberdeen, Bristol i Glasgow i ho ha publicat The Sunday Times, se li ha de donar crèdit" (l. 1-2)DIGUES A QUINA CATEGORIA PERTANY L'EXPRESSIÓ SUBRATLLADA QUE APAREIX EN EL FRAGMENT SEGÜENT EXTRET DEL TEXT I SUBSTITUEIX-LA PER UNA ALTRA QUE TINGA EL MATEIX VALOR:
  - "És a dir, la dona accepta la competència intel·lectual en la convivència, i l'home no la suporta" (l. 8-9)
4. OBSERVA ELS POSSESSIUS SEGÜENTS I SUBSTITUEIX-LOS PER CONSTRUCCIONS O SINTAGMES QUE CONSERVEN LA FUNCIÓ I EL SIGNIFICAT QUE CADA POSSESSIU TÉ AL TEXT. RAONA, PER A CADA CAS, SI EL POSSESSIU ESTABLEIX UNA REFERÈNCIA DÍCTICA O FÒRICA.
  - "...més baixa la seva possibilitat matrimonial" (l. 3-4)
  - "... que ... perdin la xaveta pel seu èxit..." (l. 7)
  - "el capítol d'un llibre meu" (l. 11-12)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de juny de 2007

ELS FACTORS POLÍTICS

5 Els factors polítics són els més esmentats com a causa de la pèrdua de llengües en moltes comunitats arreu del món. Històricament, dos fets han afectat dràsticament la diversitat lingüística. D'una banda, la colonització del «nou» món va donar lloc a l'ús gairebé exclusiu de les llengües europees en situacions de prestigi a Amèrica i a l'Àfrica –en el sistema educatiu, l'administració pública, la religió i, més tard, en els mitjans de comunicació–. L'ocupació europea dels nous territoris no tan sols va donar pas a la colonització cultural: la llengua dels poderosos – la dels ocupants– va passar a ser la prestigiosa i això va comportar una pèrdua significativa de llengües entre les que no tenien poder.

10 A més, com a conseqüència de la creació d'estats a Europa, la idea d'«un estat, una llengua» es va estendre ràpidament. Aquesta política no tan sols va afectar un gran nombre de llengües menys poderoses a Europa, sinó que també va comportar l'ús exclusiu per a les funcions formals de les llengües estatals dels colonitzadors a les colònies.

15 Arran d'això, la colonització va produir una pressió política enorme per deixar de parlar les llengües locals a Austràlia, a gairebé tot l'Amèrica del Nord i a moltes regions de l'Amèrica del Sud i de l'Àfrica. Tot i que la colonització de cadascun d'aquests territoris va seguir camins diferents i els resultats també van ser diferents, tenen en comú la subjugació i l'assimilació lingüística de la població local per part dels colonitzadors.

20 A causa d'aquests episodis històrics, actualment els governs adopten mesures polítiques que afecten en gran mesura el futur de moltes llengües: l'estatus de les diferents llengües es veu afectat per si aquestes llengües s'han declarat oficials o no, i, per tant, per si s'utilitzen en l'educació, l'administració pública i els mitjans de comunicació.

(Extret d'Esti AMORRORTU i altres (2005), *Informe Sobre les Llengües del món. Síntesi*. UNESCO Etxea/Centre UNESCO de Catalunya/Angle Editorial, Barcelona, pp. 97-99)

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Escribe un sinònim o explica el significat que prenen en el text els mots següents:
  - a. *esmentats* (línia 1)
  - b. *dràsticament* (línia 2)
  - c. *nombre* (línia 10)
2. Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents destacats en cursiva en els fragments següents, extrets del text:
  - a. "Històricament, dos fets han afectat dràsticament *la diversitat lingüística*." (línia 2)
  - b. "[...] la idea d'«un estat, una llengua» es va estendre *ràpidament*." (línies 9-10)
  - c. "A causa d'aquests episodis històrics, actualment els governs adopten mesures polítiques *que afecten en gran mesura el futur de moltes llengües [...]*" (línies 18-19)
3. Digues quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i, per a cada mot, escriu-ne un altre format mitjançant el mateix procés que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:
  - a. *històricament* (línia 3)
  - b. *gairebé* (línia 3)
  - c. *poderosos* (línia 6)
4. Digues de quin tipus són els connectors següents. A continuació, copia el fragment del text on apareixen i substitueix-los per connectors sinònims.
  - a. *a més* (línia 9)
  - b. *tot i que* (línia 15)
  - c. *per tant* (línia 20)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat
Convocatòria de setembre de 2007

SETGE, ESCOLA I FAMÍLIA

Rosa Cañadell

5 Cada vegada que hi ha un cas dramàtic d'assetjament escolar, tornem a parlar del paper de l'escola. El professorat està assumint els problemes que la societat no és capaç de resoldre: racisme, violència, exclusió social, etc. I tot amb gran indiferència per part de tothom. Han augmentat els conflictes als instituts i també les famílies desestructurades, els joves violents, la pobresa, però no ha augmentat gens el pressupost educatiu. Per detectar i afrontar els problemes de l'alumnat és imprescindible poder fer un seguiment personal de nois i noies, la qual cosa implica que hi hagi menys alumnes per aula, més hores de tutoria, més psicòlegs. Però ni l'Administració està complint ni la societat en general fa pressió perquè es destinin més diners als centres públics, que és on més es concentra la diversitat.

10 Hi ha també la família. ¿Com pot ser que els pares no s'assabentin a temps del gran malestar del seu fill o filla, i al mateix temps, culpin el professorat que ha d'atendre 60 o 120 alumnes a la setmana? Quin tipus de relació tenen amb els seus fills perquè aquests no puguin compartir amb ells la seva desesperació? És més fàcil que un noi o noia que rep maltractaments a l'escola en pugui parlar amb la família que en l'àmbit de la mateixa escola, ja que allà hi ha els seus agressors i la confiança que pot tenir amb el professorat no s'ha de suposar que sigui més gran que la que té amb el seu pare o la seva mare. Això no significa pas que l'escola no hagi de posar tots els mitjans possibles per detectar i solucionar aquests conflictes.

15 Les famílies dels agressors també tenen la seva responsabilitat. Quan els pares reben queixes de l'institut sobre mal comportament, caldria que entenguessin que és un problema del "seu" adolescent. Tenir un fill o filla violent és un fet molt seriós.

20 Posar tot l'èmfasi en el funcionament de l'escola és un greu error i una manera de culpabilitzar tot el col·lectiu del professorat, defugint la responsabilitat de la resta d'agents que hi intervenen. Si no actuem conjuntament i hi aboquem tots els recursos adients, difícilment podrem aturar el sofriment de les víctimes ni redreçar el comportament dels agressors.

*Psicòloga i professora de secundària *El Periódico*, 13 de juny del 2005

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. ESCRIU un sinònim o explica el significat que prenen en el text els mots següents:
  - *aboquem* (línia 23)
  - *aturar* (línia 23)
  - *redreçar* (línia 24)
2. Explica quin procés de formació de mots ha originat els mots següents i per a cada mot escriu-ne un altre format mitjançant el mateix procés, que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:
  - *racisme* (línia 2)
  - *afrontar* (línia 5)
  - *maltractaments* (línia 13)
3. Digueu a quina categoria gramatical pertanyen, a quin element del text fan referència i quina funció sintàctica realitzen els mots marcats en cursiva que et presentem a continuació:
  - "[...] *la qual cosa* implica que hi hagi menys alumnes per aula [...]" (línies 6-7)
  - "Es més fàcil que un noi o noia que rep maltractaments a l'escola *en* pugui parlar amb la família [...]" (línies 13-14)
  - "[...] defugint la responsabilitat de la resta d'agents que *hi* intervenen" (línia 22)
4. Assenyala els connectors que apareixen en les oracions següents, digues de quin tipus són i torna a escriure-les substituint-los per un altre del mateix tipus.
  - "Han augmentat els conflictes als instituts [...], però no ha augmentat gens el pressupost educatiu." (línies 3-5)
  - "[...] la societat en general fa pressió perquè es destinin mes diners als centres públics [...]" (línies 7-9)
  - "Les famílies dels agressors també tenen la seva responsabilitat. Quan els pares reben queixes de l'institut sobre mal comportament, caldria [...]" (línies 18-19)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de juny de 2008

VAL MÉS DEDICAR LES HORES DE CATALÀ A L'ESTUDI DE L'ANGLÈS

5 Les hores de castellà també? I les de música, educació física, història i geografia? Fins i tot les de matemàtiques, ciències naturals i filosofia? Home –dirà algú–, no exagerem! I doncs, per què només i específicament les hores de català en benefici de l'anglès? Aquesta qüestió planteja dos problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir a l'escola i el del paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l'ensenyament. Començarem per aquesta segona qüestió, a veure si podem deixar les coses una mica clares, des de punts de vista diferents.

10 Tot sovint, hi ha qui s'exclama contra la degradació del medi natural i, més en concret, parla del perill que suposa la reducció de la massa forestal del planeta. També s'aixequen constantment veus responsables que alerten sobre l'extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres coales i pobres linxs ibèrics!). Aquestes crides no són purament estètiques i proteccionistes de les espècies en perill d'extinció, les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la diversitat perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté. I una pèrdua aparentment puntual podria provocar un daltabaix: una cadena imprevisible de canvis
15 que poc o molt, alterarien el conjunt o, si més no, un ecosistema. [...]

20 El que és ben curiós, però, és que l'esperit conservacionista no s'estengui també cap a les llengües, moltes en perill d'extinció imminent com ha enunciat amb arguments i xifres (algunes esfereïdores) la professora Carme Junyent a *Vida i mort de les llengües*. Hem dit més d'una vegada que al món encara hi ha unes sis mil llengües, i els experts creuen que, en el segle que comença, els humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament. Malament, doncs, si en l'horitzó del futur comença a dibuixar-s'hi un planeta que camini cap a la simplificació total: una espècie animal (girafes), una de vegetal (pomeres) i una de lingüística (anglès). Que vols un animal de companyia? Girafa. I de postres, què? Poma. *Do you speak English?* Un malson, és clar. Un malson que implicaria també la uniformització de voluntats, estils
25 i idees: la desaparició de la diversitat ens abocaria a una humanitat de clònics; mal alimentats, a més.

Jesús TUSÓN, *Una imatge no val més que mil paraules. Contra els tòpics*, Barcelona, Editorial Empúries, 20012, p. 63-64.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Escribe un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:
  - a. *doncs* (línia 2)
  - b. *sovint* (línia 7)
  - c. *imminent* (línia 16)
2. Digueu de quin tipus són els sintagmes o constituents que apareixen en cursiva als fragments següents i quina funció sintàctica fan; són fragments extrets del text anterior.
  - a. "També s'aixequen constantment veus responsables *que alerten sobre l'extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres coales i pobres linxs ibèrics!)*" (línies 8–10)
  - b. "[...] les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la diversitat *perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté.*" (línies 11–12)
  - c. "Hem dit més d'una vegada *que al món encara hi ha unes sis mil llengües [...]*" (línies 17–18)
3. Torna a escriure els fragments següents substituint els sintagmes destacats en cursiva pels pronoms febles adequats; són fragments extrets del text anterior.
  - a. "Aquesta qüestió planteja dos *problemes importants [...]*" (línies 3–4)
  - b. "Aquesta qüestió planteja dos problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir *a l'escola i el del paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l'ensenyament.*" (línies 3–5)
  - c. "[...] els experts creuen *que, en el segle que comença, els humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament.*" (línies 18–19)
4. Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:
  - a. *específicament* (línia 3)
  - b. *ensenyament* (línia 5)
  - c. *natural* (línia 7)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de setembre de 2008

A PEQUÍN SENSE CARMANYOLES

Adrián Foncillas

Un pollastre va desencadenar la crisi. L'USOC (sigles angleses del Comitè Olímpic dels Estats Units) va topar en un supermercat xinès amb mig pit de pollastre de 35 centímetres. "Suficient per a alimentar una família de vuit", va aclarir un funcionari al *New York Times*. Les anàlisis van concloure que estava tan ple d'esteroides que hauria donat positiu qualsevol atleta que l'hagués tastat.

5   Amb aquest temor, els Estats Units van anunciar recentment que portarien el menjar de casa: més d'11 tones de proteïna sense greix per als seus 600 esportistes, arribades en vaixell dos mesos abans de la inauguració olímpica. El pla preveia contractar subministradors i cuiners propis, al marge de l'organització. La decisió arribava poc després que Austràlia donés informació precisa als seus esportistes sobre què podien i què no podien menjar. A més d'esteroides, alguns aliments a la Xina mostren restes d'insecticides i drogues per a l'engreix del bestiar.

10   La Xina va reaccionar amb prestància. Va sostenir que no hi havia res a témer i va recordar que, com que és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern per raons de seguretat i les begudes per compromisos amb els patrocinadors. Així que els nord-americans trencarien l'harmonia olímpica. "Hem lluitat de valent perquè tots els atletes del món puguin menjar junts i gaudir. Si els Estats Units no volen fer-ho, serà una pena. Hi haurà menjar variat i segur per a tots", va dir Kang Yi, directora del *catering* olímpic.

15   La polseguera va obligar l'USOC a desdir-se'n la setmana passada, mostrar la seva fe indestructible en la seguretat alimentària olímpica i anunciar que els seus atletes menjarien la majoria de vegades a la Vila Olímpica. Persisteixen els plans d'embarcar aliments, però aquests majoritàriament per a personal sense dret a entrar a la Vila. Crisi tancada.

20   L'assumpte arriba quan encara cueja l'escàndol de les desenes de japonesos intoxicats per crestes congelades xineses. Ha estat l'últim: la Xina pateix crisis alimentàries periòdiques, pròpies d'un país en vies de desenvolupament i encara esforçat a omplir el plat a 1.300 milions d'habitants. [...] Però les crisis se solen concentrar en les classes més baixes i desprotegides, per les mateixes raons que l'oli de colza a Espanya no va matar cap ric. És poc probable que la Xina es deixi arruïnar els seus Jocs Olímpics, assumits com una posada de llarg internacional, per un assumpte molt menys complex que la contaminació o les previsibles campanyes tibetanes, taiwaneses o de Falun Gong. La polèmica d'aquests dies ha revelat un control alimentari escrupolós i sense precedents, que hauria de ser suficient per a evitar disgustos als 10.000 atletes, als quals s'han de sumar els entrenadors i altres

25   persones que menjaran a la vila.

30

El Periódico, 3 de març de 2008

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan els sintagmes o constituents destacats en cursiva en els fragments següents extrets del text:
  - a. "Les anàlisis van concloure *que estava tan ple d'esteroides que hauria donat positiu [...]*." (línies 3-4)
  - b. "La Xina va reaccionar *amb prestància*." (línia 11)
  - c. "[...] va recordar que, com que és norma olímpica, està prohibit a la vila *el menjar extern* per raons de seguretat [...]" (línies 11-12)
2. Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:
  - a. *centímetres* (línia 2)
  - b. *reaccionar* (línia 11)
  - c. *cueja* (línia 21)
3. Assenyala els connectors que apareixen en les oracions següents i indica de quin tipus són. A continuació, torna a escriure les oracions substituint cada un dels connectors per un altre de la mateixa classe.
  - a. "[...], com que és norma olímpica, està prohibit a la vila el menjar extern per raons de seguretat [...]" (línia 12)
  - b. "Així que els nord-americans trencarien l'harmonia olímpica." (línies 13-14)
  - c. "L'assumpte arriba quan encara cueja l'escàndol de les desenes de japonesos intoxicats per crestes congelades xineses." (línies 21-22)
4. Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:
  - a. *topar* (línia 2)
  - b. *bestiar* (línia 10)
  - c. *polseguera* (línia 17)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de juny de 2009

LA DEPENDÈNCIA DELS JOVES DEL 'MESSENGER' INQUIETA ELS METGES

Àngels Gallardo

5 Quedar fora de joc, en sentit literal i figurat, és una sensació insuportable per a la majoria dels adolescents, i aquesta circumstància se l'han sabut apropiat bé els dissenyadors d'algunes tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), i de la seva publicitat. El mòbil, el messenger, les xarxes socials d'Internet i els jocs d'ordinador han aconseguit atreure l'interès dels menors de 17 anys, i, com passa amb les innovacions pensades per a individus influenciables, el seu ús excessiu ja és un focus patològic. El 10% dels adolescents catalans diuen que ho passen "molt malament" si no tenen el mòbil, i el 7% dedica més de tres hores diàries als videojocs. El fenomen ha arribat a les consultes mèdiques, confirma el psicòleg Josep Lluís Matalí, responsable de la unitat d'addiccions de l'Hospital de Sant Joan de Déu d'Esplugues [...].

10 Entrar al messenger —canal d'intercanvi de missatges en temps real a través d'Internet— ha creat dependència en un creixent sector de nois i, sobretot, noies de 14 o 15 anys que, així que arriben a casa, abans de saludar els seus pares i prescindint de si tenen gana, corren a connectar-se amb les amigues de qui s'acaben d'acomiadar. [...].

15 Aquesta connexió és una necessitat amb els símptomes d'una addicció i múltiples problemes col·laterals: molts afectats pateixen alteracions del son, deixen de dutxar-se cada matí, suprimeixen els esports que fins llavors els havien interessat —inclòs el futbol—, estan molt irritables quan no teclegen a l'ordinador, suspenen el curs escolar i, encara que resulti paradoxal, cada vegada estan més sols.

20 En qualsevol cas, [...], una relació a través d'Internet resulta desproporcional: "Permet jugar amb la verdadera identitat, i això indueix a la desinhibició i a la pèrdua de pudor per expressar-se", indica. El pas entre l'ús raonable i la necessitat de fer servir les TIC és imperceptible a l'inici i difícil de rectificar després. Matalí proposa l'abstinència com a inici de la solució. "Durant una o dues setmanes, l'ordinador queda vetat a casa per a qui té el problema de dependència —explica—. Se l'anima a fer el que abans era una vida normal: sortir amb els amics". Després, se li permeten fer els treballs que ha de redactar a l'ordinador, però l'aparell ja no estarà a l'habitació del noi o noia dependents. El més adequat és instal·lar-lo al menjador o en un lloc d'estudi que comparteixin amb algun germà. La idea és que no es connectin més en soledat.

El Periódico, 25 de març del 2009.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1) *En els fragments següents extrets del text hi ha uns elements en cursiva. Indica si es tracta d'una conjunció o d'un relatiu. En aquest segon cas, digues a quin element fa referència.*

- "noies de 14 o 15 anys que, així *que* arriben a casa, [...], corren a connectar-se amb les amigues" (línia 11)
- "corren a connectar-se amb les amigues *de qui* s'acaben d'acomiadar" (línia 12)
- "l'ordinador queda vetat a casa *per a qui* té el problema de dependència" (línia 23)

2) *Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre de format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:*

- publicitat (línia 3)
- videojocs (línia 7)
- desproporcional (línia 19)

3) *Torna a escriure els fragments següents extrets del text substituint els sintagmes destacats en cursiva pels pronoms febles adequats.*

- "El fenomen ha arribat a les consultes mèdiques" (línia 7)
- "molts afectats pateixen alteracions del son" (línia 15)
- "molts afectats [...]" estan molt irritables quan no teclegen a l'ordinador" (línia 17)

4) *Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:*

- llavors (línia 16)
- pudor (línia 20)
- vetat (línia 23)

Anàlisi de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat

Convocatòria de setembre de 2009

DEDLÈ. ÚLTIMA PARLANT D'EYAK

Alfred Bosch

En la llengua eyak, *dedlè* vol dir "parlar". Ara la paraula és morta perquè tu, Marie Smith Jones, eres l'única que podia usar-la, la darrera persona que parlava aquest idioma indígena americà. T'han enterrat a la venerable edat de 89 anys, i t'has endut els teus mots a la tomba. Fa temps, milers de persones us
5 comunicàveu en eyak; vivíeu en una regió que ocupava 500 km de la costa d'Alaska i teníeu els vostres propis costums, creences, virtuts i defectes. De jove, Marie, *dedlejaves* amb tots els teus veïns.

Però us van imposar l'anglès, no vau transmetre l'idioma matern (tu tampoc als teus fills) i a poc a poc et vas anar quedant sola. Els últims 15 anys no tenies
10 ningú amb qui enraonar del temps o de la vida en el teu accent antic. Diuen que captaves la grandesa i la misèria de la situació. Fumaves compulsivament i insisties a conservar la memòria a través dels lingüistes. Això ha fet de l'eyak un cas insòlit dels idiomes extingits, perquè tu has permès compilar-ne un diccionari prou complet.

De moment, tot plegat serà cosa de museu, i no tinc clar si això serà millor o pitjor que l'oblit. El cas és que la ciència no ha rescatat el teu eyak, que ha passat a engruixir la nòmina de 20 o 30 idiomes desapareguts a l'any. La lliçó és clara per a qui la vulgui aprendre; ni la gramàtica, ni la política, ni la simpatia universal salvaran cap idioma. La clau del dilema és *dedlejar* o morir. I si pot ser,
20 abans de quedar-se sol.

Avui, 29 de març del 2009

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1) *Escriu un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules o les expressions següents:*

- t'has endut els teus mots a la tomba (línia 4)
- enraonar (línia 10)
- insòlit (línia 13)

2) *En els fragments següents extrets del text hi ha tres oracions subordinades, destacades en cursiva.*

Digues de quin tipus són i quina funció sintàctica fan:

- "vivíeu en una regió que ocupava 500 km de la costa d'Alaska" (línia 5)
- "Diuen que captaves la grandesa i la misèria de la situació" (línia 10-11)
- "El cas és que la ciència no ha rescatat el teu eyak" (línia 16)

3) *Explica quin procés de formació de paraules ha originat els mots següents i, per a cada cas, escriu-ne un altre de format pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida:*

- venerable (línia 3)
- transmetre (línia 8)
- grandesa (línia 11)

4) *Torna a escriure els fragments següents extrets del text substituint els sintagmes destacats en cursiva pels pronoms febles adequats.*

- "Fumaves compulsivament i insisties a conservar la memòria a través dels lingüistes" (línia 11)
- "us van imposar l'anglès" (línia 8)
- "vivíeu en una regió que ocupava 500 km de la costa d'Alaska" (línia 5)

Comentari de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat
Convocatòria de juny de 2010

Opció A

Llig aquest text i respon les qüestions següents.

La Julieta va venir expressament a la pastisseria a dir-me que, abans de rifar la toia, rifarien cafeteres; que ella ja les havia vistes: precioses, blanques, amb una taronja pintada, partida en dues meitats, que ensenyava els pinyols. Jo no tenia ganes d'anar a ballar ni tenia ganes de sortir, perquè m'havia passat el dia despatxant dolços i les puntes dels dits em feien mal de tant estrènyer cordills daurats i de tant fer nusos i agafadors. I perquè coneixia la Julieta, que a la nit no li venia de tres hores i tant li feia dormir com no dormir. Però em va fer seguir vulgues no vulgues, perquè jo era així, que patia si algú em demanava una cosa i havia de dir que no. Anava blanca de dalt a baix: el vestit i els enagos emmidonats, les sabates com un glop de llet les arracades de pasta blanca, tres braçalets rotllana que feien joc amb les arracades i un portamonedes blanc, que la Julieta em va dir que era d'hule, amb la tanca com una petxina d'or.

Quan vam arribar a la plaça els músics ja tocaven. El sostre estava guarnit amb flors i cadeneta de paper de tots colors: una tira de cadeneta, una tira de flors. Hi havia flors amb una bombeta a dintre i tot el sostre era com un paraigua a l'inrevés, perquè els acabaments de les tires estaven lligats més enlaire que no pas el mig, on totes s'ajuntaven. La cinta de goma dels enagos, que havia patit molt per passar-la amb una agulla de ganxo que no volia passar, cordada amb un botonet i una nanseta de fil, m'estrenyia, ja devia tenir un senyal vermell a la cintura, però així que el vent m'havia sortit per la boca la cinta tornava a fer-me el martiri. L'entarimat dels músics estava voltat d'esperreguera fent barana i l'esperreguera estava guarnida amb flors de paper lligades amb filferro primet. I els músics suats i amb mànigues de camisa. La meua mare morta feia anys i sense poder-me aconsellar i el meu pare casat amb una altra. El meu pare casat amb una altra i jo sense la meua mare que només vivia per tenir-me atencions. I el meu pare casat i jo joveneta i sola a la plaça del Diamant, esperant que rifessin cafeteres, i la Julieta cridant perquè la veu li passés per damunt de la música, ¡no seguis que et rebregaràs!, i davant dels ulls les bombetes vestides de flor i les cadenetes enganxades amb pasta d'aigua i farina i tothom content, i mentre badava una veu a l'orella va dir-me, ¿ballem?

Mercè Rodoreda, *La plaça del Diamant*, Barcelona: Biblioteca Hennes, 1962 [2003], p. 43-44.

(Glossari: *toia*: ramell de flors; *enagos*: combinació, peça de vestir interior femenina consistent en una faldilla de roba blanca; *rotllana*: cèrcol.)

1. Comprensió del text

- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. [1 punt]
- Resumeix el contingut del text amb una extensió màxima de 10 línies. [1 punt]
- Identifica el registre al qual podem adscriure el text. Cal que fonamentes la resposta amb exemples extrets del text. [0'5 punts]
- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text. [0'5 punts]

2. Anàlisi lingüística del text

- Indica la pronunciació dels elements subratllats: [1 punt]
  - abans de rifar* (línia 1): sonora o sorda?
  - taronja* (l.2): oberta o tancada?
  - dolços* (L 4): oberta o tancada?
  - una altra* (l. 21): sona o s'elideix?
- Digues el significat que adquireixen aquestes paraules o expressions al text o indica'n un sinònim. 1 punt]
  - pinyols* (línia 3)
  - estrènyer* (L 5)
  - tant li feia dormir com no dormir* (l. 6)
  - glop* (l. 8)

e) Toma a escriure les frases següents substituint els elements subratllats en cadascuna pel pronom feble adequat. [1 punt]

1. Jo no tenia ganes d'anar a ballar (línia 3)
2. Quan vam arribar a la plaça els músics ja tocaven (1. 11)
3. Hi havia flors amb una bombeta a dintre (1. 12)
4. Tot el sostre era corn un paraigua a l'inrevés (1. 13)

3. Expressió i reflexió crítica

- a) La producció literària de Mercè Rodoreda incideix sobre la psicologia dels personatges. Estàs d'acord amb aquesta asseveració? Explica per què. (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]
- b) Escriu un text de característiques tipològiques similars al fragment de Mercè Rodoreda que has llegit més amunt. Pots prendre com a referència situacions personals, novel·les o contes que hages llegit, pel·lícules que hages vist, etc. (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]

Comentari de text. Valencià. Proves d'Accés a la Universitat
Convocatòria de juny de 2010

Opció B

Llig aquest text i respon les qüestions següents.

EL NORUEC

[...]. El noruec és un cas únic i "clàssic" en sociolingüística per la seva excepcionalitat, però entre nosaltres és o era poc conegut: n'havien parlat Lluís V. Aracil, Lluís B. Polanco i Bernat Joan; i ara el llibre de Conill conté una excel·lent informació.

Des del segle XVI fins a 1814 Noruega va estar unida a Dinamarca, i des d'aleshores fins a la independència (1905) ho va estar a Suècia. La llengua formal de les classes altes havia sigut des del segle XVI el danès, amb trets fonètics noruecs. Al segle XIX, a l'època de les reivindicacions nacionals, el gran poeta Herik Wergeland devia representar si fa no fa el que fou per a nosaltres Verdaguer. I aleshores va començar la situació singular que diem: les classes altes continuaven adherides al danès, cada cop més norueguitzat, que rebia el nom de bokmål ('llengua del llibre'), però alhora la reivindicació del nynorsk ('neonoruec') adquiria una força imparable. Knud Knudsen va ser el primer codificador del bokmål i Ivar Aasen ho fou del nynorsk (després de recórrer el país de punta a punta durant tres anys). No fou pas una situació pacífica sinó que es polititzà immediatament i amenaçà de dividir el país violentament. Si el nynorsk feia recuperar l'esperit propi i unitari que, en definitiva, va conduir a la independència, també hi havia el perill d'enfrontament i divisió dels partidaris respectius de l'una o l'altra opció.

Durant el segle XX diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic per evitar la ruptura. Els dos estàndards són significativament molt similars (i per tant mútuament comprensibles) però contenen poderosos factors psicològics, culturals i ideològics que els separen. Per exemple, el parenostre comença així en bokmål i en nynorsk: "Fader vår, du som er i himmelen! La ditt navn holdes hellig. La ditt rike komme"/ " ... i himmelen! Lat namnet ditt helgast. Lat riket ditt koma".

Finalment l'any 2005 el Parlament va posar fi a la situació. El resultat ens pot semblar salomònic, però era fruit d'una realitat històrica i social complexa i d'un llarg període de temptejos, i a ells els funciona: s'accepta que el país funcioni amb dos estàndards oficials de llengua escrita exactament iguals legalment; les escoles i els municipis recorren a l'un o a l'altre o a tots dos al seu gust. Però les modalitats orals no estan sotmeses a tals estàndards; és més: aquestes modalitats són nombroses i es respecten a l'escola. Avui als municipis el nynorsk té un ús del 12% i el bokmål del 42%; i a les escoles el primer representa el 17%.

Joan Solà, diari AVUI, 31-01-2008

1. Comprensió del text

- Describeix el tema i les parts bàsiques del text [1 punt]
- Resumeix el contingut del text amb una extensió màxima de 10 línies [1 punt]
- Explica la funció que fan al text la cursiva i les cometes [0'5 punts]
- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text [0'5 punts]

2. Anàlisi lingüística del text

- Indica la pronunciació dels elements subratllats: [1 punt]
  - aleshores* (l. 8) sonora o sonora
  - esperit* (l. 14): tancada o oberta

3. *la situació* (l. 8 i 23): sorda o sonora

4. *s'accepta* (l. 25): tancada o oberta

b) Digues el significat que adquireixen aquestes paraules o expressions al text o indica'm un sinònim [1 punt]

1. *trets* (l. 6)

2. *si fa no fa* (l. 7)

3. *adherides* (l. 9)

4. *mútuament* (l. 19)

c) Digues de quin tipus són les oracions subordinades que apareixen subratllades en les construccions següents [1 punt]

1. *I aleshores va començar la situació singular que diem* (l. 8)

2. *Durant el segle xx diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic* (l. 17-18)

3. *diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic per evitar la ruptura* (l. 17-18)

4. *s'accepta que el país funcioni amb dos estàndards oficials de llengua escrita* (l. 25-26)

3. Expressió i reflexió crítica

a) Joan Francesc Mira ha reflexionat en els seus assajos sobre la nostra realitat contemporània. Explica-ho (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]

b) Quina és la situació del noruec que descriu el text? Què n'opines? Coneixes altres situacions semblants? Explica-ho (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]